

STOP KIUSAAMISELLE -HANKE

LOPPURAPORTTI

Riitta Koffert

Hanna Jumppanen

Sisältö

1. Hankkeen tausta ja tavoitteet
2. Hankkeen toiminnan suunnittelu
 - 2.1 Hankesuunnitelma
 - 2.2 Alkukartoitus
 - 2.3 Tiedottaminen
3. Ryhmä- ja yksilöohjaukset
4. Tapahtumat
 - 4.1 Kirjaston ystävyysviikko
 - 4.2 Molli musiikkiesitys
 - 4.3 Kiusaamisen vastainen viikko
 - 4.4 Pikkusuden suuri seikkailu nukketeatteri esitys
 - 4.5 Hyvänmielen osoitus
5. Yhteisöllisyyden teemat
6. Yhteistyö
7. Koulutus
8. Loppukyselyt
9. Arviointi ja johtopäätökset

1. Hankkeen tausta ja tavoitteet

Varhaiskasvatuksen ammatillisesta koulutuksesta huolimatta varhaiskasvatuksen työntekijät eivät aina löydä keinoja, miten ratkaista lasten keskinäisiä ristiriitatilanteita. Pahimmillaan tämä johtaa siihen, että vanhemmat alkavat reagoida lapsiryhmän ilmapiiriin ja kasvattajien toimintaan, ja että jompikumpi lapsista siirtyy toiseen ryhmään tai yksikköön. Lapset eivät opi rakentavaa tapaa kohdata ristiriitaa tai ratkaista kiusaamistilanteita lasten kesken. Varhaiskasvatuksen työntekijöille tarvitaan uusia keinoja rakentaa ryhmän tai yksikön yhteisöllisyys, siten että opitaan pysäyttämään kiusaamiskierteet ennen kuin ne pääsevät alkamaan. Erilaisesta perhe- ja kulttuuritaustasta tulevat lapset jäävät helposti ryhmän ulkopuolelle. Samoin kaksikieliset lapset jäävät helposti lasten muodostamien leikkiryhmien ulkopuolelle. Vuoden 2020 laatukselyssä vanhemmat toivat esiin toivomuksen vahvemmassa lasten keskinäisten ystävyyssuhteiden myönteisestä edistämisestä.

Tavoitteet

1. Tuottaa malli yhteisöllisyyden rakentamiseksi Kiteen varhaiskasvatuksessa, sekä syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisemiseksi, joka siirtyy hankkeen jälkeen osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa.
2. Löytää keinoja ja menetelmiä tukea yhteisöllisyyden muodostumista ja ehkäistä syrjäytymistä varhaiskasvatuksessa
3. Tukea yksilöllisesti niitä lapsia, jotka tarvitsevat aikuisten tukea mm. ystävyyssuhteiden luomiseen.

2. Hankkeen toiminnan suunnitteleminen

2.1 Hankesuunnitelma

Suunnitelma hankkeelle laadittiin 1.9.2021. Mukana suunnitelman laatimisessa olivat vs. varhaiskasvatuksen päällikkö, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, hankkeen varhaiskasvatuksen opettaja ja vs. perhepäivähoidon esihenkilö/ päiväkodin johtaja.

syksy 2021:

- hankesuunnitelman teko ja vienti lautakuntaan
- hankeaikataulun teko
- tiedotteiden teko
- lomakkeiden valmistelu
- valmiiden palautteiden koonti
- pilottiryhmän aloitus haastattelut lapsille
- kyselyt henkilökunnalle ja vanhemmille
- havainnoinnit lapsiryhmissä (pelit, sosiogrammit)
- lehtijuttu

Kuukausiteemoja suunniteltiin käsiteltävän Latva hankkeen aloittamissa näköalaryhmissä. Näköalaryhmissä käsiteltäisiin yhteisöllisyyden teemoja kuukausittain. Yhteisöllisyyden teemoista kootaan kuukausikirjeet työntekijöille sekä vanhemmille.

2022 tammi-joulukuu

Kuukausiteemat:

1. säännöt suojana
2. pidän huolta kaverista
3. oikeudenmukaisuus – saan mitä tarvitsen
4. olen osa ryhmää ja osallistun (kieli ja kuvat)
5. sinä riität - kannustaminen
6. erilaisuuden sietokyky – saa olla erilainen
7. autetaan heikompaa – älä kiusaa mitään
8. tunnen itseni – hyvä minä
9. hillitsen itseni – itsesäätely
10. leikki – leikitään yhdessä (kaveritaidot)

2.2 Alkukartoitus

Havainnoinnit

Kaikissa päiväkotien (20) varhaiskasvatuksen ja (6) esiopetuksen ryhmissä sekä (8) perhepäivähoitajan luona hanketyöntekijä kävi tekemässä havainnointia syksyllä 2021 loka- marraskuussa. Kohteena erityisesti lasten käyttäytyminen, lasten ja aikuisten vuorovaikutus sekä ryhmien/yksiköiden ilmapiiri. Kaikista käynneistä kirjattiin raportti ja käytiin läpi ryhmän tiimissä tai ryhmän opettajan kanssa. Hanketyöntekijä kävi havainnot läpi esimiehen kanssa viikkopalaverissa ja päiväkodinjohtajien kanssa keskusteltiin käyntien yhteydessä. Perhepäivähoitajien raportit käytiin läpi esihenkilön kanssa ja annettiin henkilökohtaisena työntekijälle. Raportit tallennettiin Teams -kansioon, johon ryhmän opettajalla ja yksikön esihenkilöllä on pääsy. Ryhmä- ja yksilöohjauksen tarpeiden suunnittelussa hyödynnettiin havaintomateriaaleja.

Sosiogrammit

Sosiogrammi on yksi työkalu vertaissuhteiden havainnointiin ryhmissä ja antaa tietoa vuorovaikutusta haittaavista tekijöistä.

Syksyllä 2021 teimme ryhmien opettajien kanssa neljässä esiopetusryhmässä ja neljässä viskari ryhmässä sosiogrammit kartoittaaksemme kaverisuhteita. Tulosten pohjalta arvioimme lasten kaverisuhteiden kehittämisen tarpeita ja teimme muutamissa ryhmissä uuden kyselyn keväällä 2022 seurataksemme muutoksia.

Syksyllä 2022 uusimme sosiogrammi kyselyn yhdessä ryhmässä, joka siirtyi viskarista eskariin vain muutaman uuden lapsen aloittaessa ryhmässä.

Ohjeet sosiogrammien tekemisestä on jaettu opettajille Teams ympäristössä.

Työntekijöiden ja huoltajien alkukyselyt

Työntekijöiden ja huoltajien kyselyjen avulla halusimme selvittää heidän mielipiteen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tämänhetkisestä tilanteesta. Kyselyt tehtiin sähköisenä 19.10. -21.11.2021 välisenä aikana ja kyselyyn vastattiin nimettömänä. Vastauksia tuli työntekijöiltä 40 ja huoltajien vastauksia 30.

Kyselyiden vastauksista tehtiin yhteenvedot. Huoltajille tiedotettiin tammikuussa heidän kyselynsä tuloksista ja työntekijöille kyselypalautte lähetettiin sähköpostilla 19.1.2021. Vastauksia hyödynnettiin hankesuunnitelman kehittämiseen ja hankkeessa tapahtuvaan toimintaan.

Huoltajien kyselyssä kävi ilmi, että kiusaaminen on ollut kotona keskustelun aiheena jonkin verran. Kiusaamisesta on kerrottu kotona ja yleisimpiä kiusaamisen muotoja ovat olleet leikkien sotkeminen, lyöminen, potkiminen tai kivien/hiekkan heittäminen. Huoltajat luottavat siihen, että ryhmän työntekijät huomaavat kiusaamisen, kieltävät sen sekä auttavat lapsia selvittämään ristiriitatilanteet. Huoltajat toivoivat, että heidän kanssaan keskustellaan avoimesti, mikäli heidän lastansa on kiusattu tai heidän lapsensa on kiusannut muita. Tämän lisäksi toivottiin asiantuntijaluentoja ja muutamat huoltajat olivat kiinnostuneita vanhempainryhmästä.

Työntekijöiden kyselyyn vastanneista 45% kertoi kiusaamista tapahtuvan päiväkodissa lasten välillä joskus ja 42,5% kertoi kiusaamista tapahtuvan viikoittain. Yleisesti kiusaaminen tapahtui leikkitalanteissa sisällä tai ulkona. Ohjatuissa tilanteissa kiusaamista esiintyi huomattavasti vähemmän. Vastajista 50% kertoi, että joskus myös lapsi kiusasi aikuista.

Yleisimpiä työntekijöiden havaitsemia fyysisen kiusaamisen muotoja olivat lyöminen, potkiminen, leikkien sotkeminen, esteenä oleminen. Sanallisen kiusaamisen muotoja olivat haukkuminen, nimittely, hännääminen ja lällättäminen. Psykykkisen kiusaamisen muodoista yleisimmät olivat ilveily, poissulkeminen ja leikin sääntöjen muuttaminen. Työntekijät keskustelevat kiusaamistilanteista vanhempien kanssa päivittäisissä kohtaamisissa. Lukukausittain keskustelua käydään vanhempien kanssa myös vasu- ja lapset puheeksi keskusteluissa.

Työntekijät kokivat, että kiusaamisen ehkäisemistä tukee tiimipalaverit, pienryhmätoiminta sekä yksilöohjaus. Myös moniammatillisen yhteistyön sekä erityisopetuksen koettiin

tukevan kiusaamisen ehkäisemistä. Koulutuksella koettiin olevan suuri rooli kiusaamisen ehkäisyssä. Työntekijät toivoivat erityisesti menetelmiä ja työkaluja haastaviin tilanteisiin puuttumiseen, käytännön neuvoja ja yhteistä pohdintaa siitä miten erilaisissa tapauksissa menetellään.

Lasten haastattelut

Haastattelimme varhaiskasvatuksessa olevia 4-6 vuotiaita lapsia kiusaamisesta.

Haastateltavia lapsia oli yhteensä 85, joista 46 oli tyttöjä ja 39 poikia. Kaikkia varhaiskasvatuksessa olevia lapsia emme aikataulullisista syistä voineet haastatella vaan valikoimme haastateltavat niistä ryhmistä, joissa olimme käyneet pitämässä ohjauksia. Haastattelujen tarkoituksena oli selvittää kuinka lapset kokevat kiusaamisen ja kartoittaa mahdollisia keinoja, kuinka kiusaamiseen voitaisiin puuttua. Lapset kertoivat, että kiusaamista tapahtui yleisesti kotona sisarusten kesken sekä päiväkodissa. Vastanneista lapsista 73 kertoi, että heitä on kiusattu ja 12 kertoi, että heitä ei ole kiusattu ollenkaan.

Fyysisen kiusaamisen muodoista yleisimpiä olivat töniminen, lyöminen, esteenä oleminen, hiuksista vetäminen, potkiminen, nipisteleminen ja vaatteista repiminen. Yleisimpiä psyykkisen kiusaamisen muotoja olivat leikin ulkopuolelle jättäminen, leikin sääntöjen muuttaminen, pelien ja leikkien sotkeminen, ilmeileminen, uhkailu, ilkeästi katsominen ja kiristäminen. Sanallisen kiusaamisen yleisimpiä muotoja olivat nimittely, lällättely, haukkuminen, kuiskutteleminen ja selän takana puhuminen.

Lapset kertoivat, että kiusaamisesta on aiheutunut heille surua ja se on itkettänyt. Kiusaaminen on suuttanut ja aiheuttanut myös sitä, että ei ole haluttu lähteä päiväkotiin. Lapsista 36 kertoi kokeneensa yksinäisyyttä ja pelkoa 26 vastannutta. Vastaajista 60 on kertonut kiusaamisesta jollekin, yleensä jollekin aikuiselle. Vastanneista 25 ei ollut kertonut kiusaamisesta kenellekään.

Lapsista 28 kertoi, että he ovat itse kiusanneet toisia ainakin joskus. Kiusaamista sen sijaan oli nähnyt 62 vastaajaa ja suurin osa lapsista oli sitä mieltä, että aikuisen pitää puuttua kiusaamiseen ja lopettaa se. Mikäli lapsi oli nähnyt, että joku kiusaa toista niin suurin osa kertoi menneensä sanomaan siitä aikuiselle ja rohkeimmat menivät tilanteeseen itse väliin puolustamaan heikompaa. Suurin osa lapsista oli sitä mieltä, että jos on kiusannut niin pitää pyytää anteeksi eikä sen jälkeen enää kiusata.

2.3 Tiedottaminen

Tiedotteet

Ensimmäinen tiedote hankkeesta julkaistiin 12.8.2021 kaupungin verkkosivulla, jaettiin huoltajille Daisyssa ja työntekijöille sähköpostilla. Aiheena hankkeen tarkoitus ja tavoitteet.

Hankkeen käynnistymisen jälkeen toinen tiedote työntekijöille lähetettiin sähköpostilla 28.9.2021 ja huoltajille suomen ja venäjänkielisenä 6.10.2021 Daisyn kautta. Tiedotimme hankkeen työntekijöistä ja käynnistymisen muodoista.

Kolmas tiedote lähetettiin 14.1.2022 huoltajille Daisyssa ja työntekijöille sähköpostilla. Tiedotimme uudesta hanketyöntekijästä, kevään suunnitelmasta ja kyselyiden tulokset.

8.4.2022 tiedotimme huoltajille lasten haastatteluista ryhmissä ja vanhempainillasta.

Viimeinen tiedote lähetettiin 15.9.2022 vanhempainryhmän toiminnasta sekä siitä, että marraskuun lopulla avaamme loppukyselyn.

Sosiaalinen media

Hankkeelle teimme sivun Facebookiin ja tilin Instagramiin, jotta tavoittaisimme erityisesti lasten vanhempia. Tavoitteena oli koota sivuille tietoa kiusaamisen ehkäisyyn liittyvistä asioista. Sosiaalisen median kautta jaoimme vuoden aikana tietoa hankkeen toiminnasta, mainostimme tapahtumiamme sekä kokosimme sivuille tukimateriaalia kuten kirjavinkkejä sekä linkkejä webinaareihin ja artikkeleihin. Joulukuussa 2022 Facebook sivuamme seurasi 86 henkilöä ja Instagramissa oli 101 seuraajaa.

3. Ryhmä ja yksilöohjaukset

Kevät ja syksy 2022

Keväällä ryhmä- ja yksilöohjaukset aloitettiin maaliskuussa ja niitä järjestettiin useissa varhaiskasvatusryhmissä kerran viikossa. Kevään ohjauksiin osallistui n. 98 lasta ja erilaisia tuokioita järjestettiin yhteensä 73 kertaa. Syksyllä ryhmä- ja yksilöohjaukset aloitettiin elokuussa. Syksyn ohjauksiin lapsia osallistui yhteensä n.85 ja niitä pidettiin yhteensä 59. Ohjausten sisällöt vaihtelivat lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaan sekä ryhmän aikuisilta tulleiden toiveiden mukaan. Tunne- ja vuorovaikutustaidot olivat keskiössä hankkeen aikana toteutetuissa ryhmä- ja yksilöohjauksissa. Lasten kanssa harjoiteltiin myös kaveritaitoja, ryhmätyötaitoja, opeteltiin tunnistamaan omia rajoja sekä kunnioittamaan toisten rajoja. Ryhmissä käytettiin apuna mm. kirjoja, pelejä, leikkejä, tunne- ja kaveritaitokortteja ja lastenohjelmia. Ryhmä ja yksilöohjauksista tehtiin oma raportti, johon kirjattiin tavoitteet, suunnitelmat ja arviointi.

Toivoimme, että ryhmien työntekijät olisivat ryhmäohjauksien aikana paikalla, jotta voivat havainnoida omaa ryhmäänsä ja saada myös vinkkejä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun.

Kesäajan vierailut

Kesävierailuilla kiinnitettiin huomiota lasten keskinäiseen vuorovaikutukseen, koska ryhmiä yhdistyi kesän ajaksi ja kaikki lapset eivät olleet entuudestaan keskenään tuttuja. Tarkoituksena oli myös kartoittaa ketkä lapset mahdollisesti tarvitsevat ohjausta tunne- ja vuorovaikutustaidoissa, kun syksyllä käynnistämme jälleen yksilö- ja ryhmäohjaukset. Projektityöntekijä oli mukana ryhmien toiminnassa, havainnoi ja ohjasi lasten leikkejä olemalla itse leikeissä aktiivisesti mukana puuttuen tilanteisiin, jotka sitä vaativat. Lasten kanssa harjoiteltiin arjen tilanteissa leikkiin liittymistä, leikkiin mukaan ottamista, selvitettiin ristiriitatilanteita ja tutustuttiin toisiin. Osassa ryhmiä projektityöntekijä piti tunne- ja vuorovaikutustaito tuokioita yhteensä 15 kertaa.

4. Tapahtumat

Hankkeen aikana järjestimme useita tapahtumia yhteisöllisyyden lisäämisen tueksi. Tarkoituksenamme oli saada myös hankkeen toimintaa näkyviin mahdollisimman laajasti sekä tuoda esille kiusaamisen ehkäisyn lähtökohtia varhaiskasvatuksessa. Tapahtumista tiedotimme henkilöstöä sähköpostilistojen kautta sekä mainostimme niitä Facebookissa ja Instagramissa.

4.1 Kirjaston ystävyysviikko

Järjestimme kirjastolle helmikuussa ystävyysviikon. Kiteen ja Kesälahden kirjastoille koottiin varhaiskasvatuksessa olevien lapsien tekemistä töistä näyttely, jonka teemana oli ystävyys. Kirjaston henkilökunta kokosi kiusaamisen ehkäisyyn liittyvästä kirjallisuudesta kirjanäyttelyn. Hanketyöntekijät kokosivat infoa siitä, miten tunne- ja vuorovaikutustaidot liittyvät kiusaamisen ehkäisemiseen. Ystäväviikon ajan kirjastoilla oli esillä hanketyöntekijöiden valmistamat tunnerobotit, joiden avulla asiakkaat saivat miettiä millä mielellä he ovat kirjastossa liikkeellä. Tunnerobottien sisältä sai jokainen ottaa itselleen sydänkortin, joka oli varustettu runolla tai mietelauseella. Korteihin saimme Kiteeläiseltä Narskuttelu Oy:ltä pieniä xylitolpastilli pusseja, jotka olivat varustettu hankkeen logolla. Saimme tapahtuman avulla näkyvyyttä hankkeelle paikallislehdessä, kun Koti-Karjala teki siitä lehtijutun.

4.2 Molli musiikkiesitys

Yhteistyössä Keski-Karjalan musiikkiopiston kanssa järjestimme musiikkiesityksen kaikille varhaiskasvatuksen ryhmille. Esityksen teemaksi otimme rohkeuden ja loimme esityksen Katri Kirkkopellon Molli hahmon ympärille.

Esityksen aikana käsiteltiin mm. rauhoittumisen taitoa, pelkojen voittamista sekä erilaisia tunteita. Esitys oli vuorovaikutteinen yleisön kanssa. Yleisö otettiin mukaan mm. rohkaisemaan Mollia ja harjoittelimme rauhoittumista hengitysharjoituksen avulla. Lapsilta myös kysyttiin esitettyjen musiikkikappaleiden nimiä, jotka olivat kaikille tuttuja lastenlauluja. Esityksen aikana valkokankaalla näkyi erilaisia tunnekuvia ja tunnelmaan sopivia kuvia, joita kokosimme Molli kirjoista ja korteista.

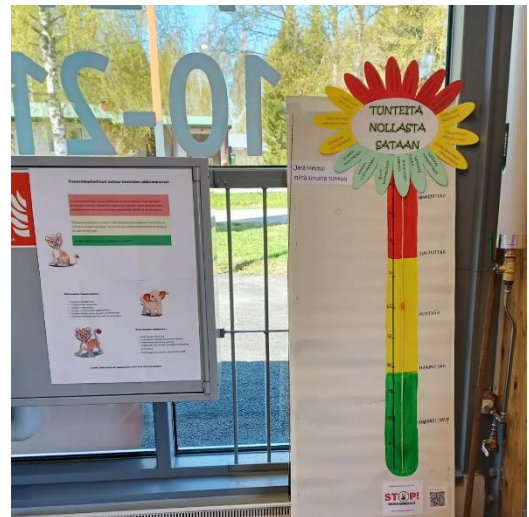
4.3 Kiusaamisen vastainen viikko

Toukokuun lopulla järjestimme kiusaamisen vastaisen viikon. Tapahtuman lähtökohtana oli tuoda meidän toimintaamme näkyviin ja saada myös ihmiset ajattelemaan omaa käyttäytymistään sekä pohtimaan miten jokainen voi puuttua kiusaamiseen. Jokaiselta pisteeltä keräsimme palautetta QR-koodin takaa löytyvällä palautelomakkeella.

Yhteistyöhön lähtivät Kesälahden K-market ja Kiteeltä kauppakeskus Kupiainen sekä kirjastot. Kauppoihin teimme tunnemittarit, joihin asiakkaat

saivat kirjoittaa omia ajatuksiaan miltä juuri sillä hetkellä tuntuu. Mittareiden viereen laitoimme infoa kiusaamisen ehkäisyn lähtökohdista ja mm. siitä miten tunnetaidot liittyvät kiusaamisen ehkäisemiseen. Kiteellä olleeseen mittariin saimme runsaasti viestejä ihmisiltä.

Kiteen ja Kesälahden kirjastoille teimme kiusaamisen vastaisen taulun, johon ihmiset saivat osoittaa tukensa kiusaamisen vastaiselle työlle, kirjoittamalla tauluun oman nimensä tai muita terveisiä. Kirjaston henkilökunta kokosi kiusaamiseen liittyvän kirjanäyttelyn. Myös kirjastoilla oli esillä tietoa kiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta.

MLL Kiteen alueyhdistys järjesti Kiteen rantapuistoon kiusaamiseen ja kaveritaitoihin liittyvän suunnistuksen, joka oli ihmisten vapaasti kierrettävissä koko viikon ajan. Varhaiskasvatusryhmille hanketyöntekijät kokosivat Pomenian tunneseikkailu- ja rohkeuskorteista suunnistusradan, joka oli ryhmien kierrettävissä kahtena päivänä. Saamamme palautteen johdosta, tunneseikkailurata vietiin myöhemmin rantapuistoon kesän ajaksi.

4.4 Pikkusuden suuri seikkailu nukketheateri esitys

Järjestimme 3.11.2022 koko varhaiskasvatuksen väelle nukketheateri esityksen, joka perustui Suomen ladun tunteet hukassa materiaaliin. Koska halusimme, että esityksestä pääsevät nauttimaan kaikki, koostimme siitä videon, jonka latasimme Youtubeen. Linkki jaettiin varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä lasten huoltajille. Teimme esityksen yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä tunnekasvun tuki -hankkeen lastenhoitajan kanssa. Esityksestä pidettiin kovasti ja lapset jaksoivat siihen keskittyä koko puolituntisen ajan. Erityisesti perhepäivähoitajilta tuli hyvää palautetta siitä, että esitys oli mahdollista katsoa Youtubesta.

4.5 Hyvänmielen osoitus

Hyvänmielen osoitus on järjestetty Kiteellä muutaman varhaiskasvatusryhmän toimesta jo useampana vuotena. Ideana on jalkautua Kiteen kaupungin keskustaan ja jakaa hyvää mieltä kaupunkilaisille. Lapset jakavat itse askartelemiaan hyvän mielen kortteja vastaan tuleville ihmisille sekä käyvät viemässä niitä myös yrityksiin. Hyvänmielen huudot ja itse askarrellut kyltit kuuluvat osana tapahtumaan. Tänä vuonna yhteisöllisyyttä pyrittiin lisäämään sillä, että hyvän mielen osoitukseen osallistuivat kaikki varhaiskasvatusryhmät. Tapahtuma järjestettiin lapsen oikeuksien viikolla 15.11.2022 Kiteen torilla. Mukana oli yhteistyökumppaneina perhekeskus, seurakunta ja musiikkiopisto. Tapahtuma mainittiin myös Koti-Karjalan tekemässä lapsen oikeuksien viikon lehtijutussa.

Me kävimme jakamassa lapsille tikkareita, muumimammaksi ja niiskuneidiksi pukeutuneina. Kesälahden päiväkotijärjesti oman hyvänmielen osoituksen ja me toimitimme heille tikkarit etukäteen. Tapahtumasta toivotaan muodostuvan koko varhaiskasvatuksen käsittävä jokavuotinen perinne.

5. Yhteisöllisyyden teemat

2022 elo-joulukuu

Kuukausiteemat:

Elokuu – Olen osa ryhmää ja ryhmän säännöt

Syyskuu – Tunnen itseni ja pidän huolta kaveristani

Lokakuu – Saan olla erilainen ja autan heikompaa

Marraskuu - Sinä riität ja saan mitä tarvitsen

Joulukuu – Hillitsen itseni ja leikitään yhdessä

Yhteisöllisyyden teemoja suunniteltiin alussa käsiteltävän hanketyöntekijä johtoisesti varhaiskasvatuksen pedagogisissa näköaloilla joka toinen kuukausi. Kuukausittain niistä olisi lähetetty teemakirjeet työntekijöille ja huoltajille. Näköalailat muuttuivat päiväkodinjohtaja vetoisiksi ja vain pari kertaa vuodessa toteutettaviksi. Kun ryhmä- ja yksilöohjaukset lähtivät käyntiin, niin huomasimme niiden vievän suuren osan ajastamme eikä resurssit riittäneet ihan kaikkeen mitä hankkeen työryhmä oli alussa suunnitellut. Muutimme suunnitelmaa yhteisöllisyyden teemojen osalta niin, että toteutimme niiden käsittelemisen osallistamalla koko henkilöstö ideoimaan ja jakamaan ideansa Peda.netissä. Jaottelimme teemat uudelleen niin, että jokaiselle kuukaudelle tuli kaksi toisiinsa sopivaa teemaa. Ensimmäisten kuukausien palautuskansioihin tuli palautuksia hyvä määrä ja saimme niistä koosteet laadittua. Vuoden loppua kohden palautuksia ei enää yhtä hyvin tullut ja muistuttelimme henkilöstöä sekä lisäsimme palautusaikaa. Henkilöstön kiire ja väsymys varmasti olivat yksi syy siihen, ettei palautuksia saatu. Muistutteluista huolimatta tehtävän palautus saattoi kiireisen arjen keskellä unohtua.

Yhteisöllisyyden teemojen kautta pyrittiin saamaan henkilöstö pohtimaan, miten yhteisöllisyys heidän omassa ryhmässään rakentuu. Peda.netiin ladatuista ideoista teimme koosteet, jotka ovat julkisesti avoimia kaikille käyttäjille. Ryhmäpalautuskansiot näkyvät vain niihin liitetyillä käyttäjillä.

6. Yhteistyö

Hankkeen aikana teimme yhteistyötä monien varhaiskasvatuksen työryhmien kanssa.

Varhaiskasvatuksen opettaja osallistui syksyllä 2021 Kiepin päiväkodin yhteiseen liikuntapäivään päiväkodin pihalla sekä Hutsin ja Puhoksen esiopetuksen järjestämään suureen Peppi Pitkätossun seikkailuun Hutsissa.

Varhaiskasvatusryhmien tiimipalavereissa ja yksiköiden pedatiimeissa vierailimme etänä kevään aikana. Kävimme palavereissa läpi syksyllä tehtyjen havainnointikäyntien palautteet ja keskustelimme toiminnasta. Kartoitimme ryhmä- ja yksilöohjausten tarvetta sekä pyysimme miettimään ideoita meidän koulutustamme varten.

Osallistuimme perhepäivähoitajien helmikuun kuukausikokoukseen kertomalla alkukartoitusten tuloksesta, hankesuunnitelmasta ja jaoimme tietoa kiusaamisen ehkäisyyn sopivista materiaaleista. Puhuimme myös perhepäivähoitajien yksin työskentelystä ja yhteisöllisyydestä.

Hankkeen viikkopalavereissa yhdessä varhaiskasvatuksen päällikön kanssa suunnittelimme ja kehitimme hankkeen toimintaa sekä kävimme läpi toteutuneita suunnitelmia.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajien kanssa suunnittelimme yhdessä toimintaa ja kartoitimme ohjauksen tarkoituksenmukaisiin ryhmiin välttäen päällekkäisyyttä. Teimme yhteistyötä myös jakamalla omia havaintojamme lapsista sekä ohjausten tueksi saimme erityisopettajilta materiaalia käyttöömme.

Vasutyöryhmään veimme oman näkemyksemme siitä, miten kiusaamisen ehkäiseminen tulisi huomioida varhaiskasvatus suunnitelmaa päivittäessä.

Varhaiskasvatussuunnitelmassa tulisi mainita yksiköille sekä ryhmille laadittavat kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmat.

Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman tekemisestä kävimme varhaiskasvatusyksiköiden esimiesten kanssa palaveria 8.6.2022. Päätimme, että päivitämme vuonna 2016 laaditun suunnitelman vastaamaan tätä päivää ja kyseistä suunnitelmaa käytetään yksiköiden suunnitelman pohjana. Yksikön suunnitelmaan liitetään jokaisen ryhmän suunnitelmat sekä ryhmän suunnitelma liitetään osaksi ryhmän

varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelmien laatimisen avuksi tehdään valmiit lomakkeet yksikön ja ryhmän suunnitelmille. Kieli- ja kulttuuriopettaja käänsi kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman sekä joitakin tiedotteita meille venäjäksi. Lisäksi kieliavustajat ovat olleet meillä tulkkeina ryhmäohjauksissa.

Päiväkodit järjestävät syksyisin vanhempainiltoja, joihin osallistuimme kertoen hankkeesta ja tulevan syksyn toiminnasta. Puhoksen päiväkodissa osallistuimme perheideniltaan ohjaten tunnetaito pistettä.

Teimme yhteistyötä myös varhaiskasvatuksen ulkopuolisten tahojen kanssa. MLL:n järjestämään ulkona kuin lumiukko tapahtumaan valmistimme viirejä, joita osallistujat saivat laittaa tekemiinsä lumiukkoihin. Viireihin oli kirjoitettu hyvänmielen lauseita ja niissä oli hankkeen logo sekä QR koodit hankkeen somekanaville.

7. Koulutukset

Hankkeen aikana kehitimme ja päivitimme osaamistamme osallistumalla erilaisiin koulutuksiin sekä lukemalla kirjallisuutta kiusaamiseen liittyen. Hankkeen myötä koulutuksia järjestettiin henkilöstölle, esimiehille sekä huoltajille.

Koulutukset ja webinaarit:

Huomaa hyvä koulutus 2.10.2021

Webinaarisarja itsesäätelytaidoista (4x1½ t)

Kaveritaidot varhaiskasvatuksessa -webinaari 19.1.2022

Pienen lapsen kiukku -webinaari 16.2.2022

Turvataidot ja kaveruus -kiusaamiselle stoppi 31.3.2022

Tunteet hukassa metsäseikkailu 14.5.2022

Yhteisöllisyys luento Pekka Paappanen (2 ½t) 9.8.2022

Tunteita päästä varpasiin -webinaari 11.10.2022

Vasu koulutus 23.8.2022 ja 24.8.2022

Kohti sovittelevaa toimintakulttuuria, koulutus esihenkilöille 26.9.2022

MiniVerso sovittelu 4.10.2022 ja 5.10.2022

Huoltajien Verso info 13.10.2022

Työntekijöiden koulutus

Pidimme varhaiskasvatuksen työntekijöille koulutuksen, joka järjestettiin kahtena iltana 5.4.2022 ja 7.4.2022, koulutuksen kesto oli 3 tuntia. Koulutusiltoihin osallistui yhteensä 59 henkilöä. Koulutuksen teemana oli tunne- ja vuorovaikutustaidot varhaiskasvatuksessa. Käsitelimme aihetta kiusaamisen ehkäisyn näkökulmasta. Koulutuksen aihealueet olivat: turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö, yhteisöllisyys, havainnointi, ennakointi ja ennaltaehkäisy, vuorovaikutus sekä palaute ja palkitseminen.

Vanhempainilta

Huoltajien kyselyssä toivottiin vanhemmille asiantuntijaluentoja ja vanhempainiltoja kiusaamisen ehkäisyyn liittyen. Tämän johdosta järjestimme vanhempainillan Päiväkoti Kiepissä 3.5. Mainostimme vanhempainiltaa omilla somekanavillamme, Daisyn kautta sekä yksiköiden ilmoitustauluilla. Vanhempainiltaan ilmoittautui kolme henkilöä, joista kaksi saapui paikalle. Aiheenamme oli tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen, jota käsitelimme Piki materiaalin avulla. Osallistujat pääsivät kertomaan omia kokemuksiaan ja yhdessä mietimme joihinkin keskusteluun nostettuihin haasteisiin ratkaisuja. Meillä oli esillä myös kirjallisuutta vanhemmuuden tueksi, joihin huoltajat saivat tutustua. Mainostimme huoltajille omia somekanaviamme, joihin olemme koonneet paljon tukimateriaalia, sekä peda.net sivustoa, josta löytyy paljon hyödyllisiä vinkkejä arjen sujuvuuden parantamiseksi. Huoltajat olivat vanhempainiltaan tyytyväisiä ja kertoivat saaneensa vahvistusta omaan vanhemmuuteensa.

Vanhempainryhmä team family

Vanhempainryhmää ajateltiin käynnistettäväksi jo keväällä mutta koska järjestämäämme vanhempainiltaan ei tullut huoltajia paikalle niin emme saaneet ryhmää kasaan. Alkukyselyssä kuitenkin nousi esille se, että vertaistuelle olisi tarvetta, joten päätimme yrittää käynnistää ryhmä uudelleen syksyllä.

Ryhmän nimestä järjestettiin varhaiskasvatuksen työntekijöiden kesken nimikilpailu ja voittajat palkittiin yllätysämpäreillä. Saimme monia hyviä nimiehdotuksia ja valitsimme

ryhmän nimeksi Team family ja tunnetaitelijat. Teimme ryhmästä mainos flyerin, jota jaettiin varhaiskasvatusryhmissä huoltajille. Mainosta jaettiin myös sosiaalisen median kautta sekä ilmoitustauluilla ympäri kaupunkia.

Koska emme halunneet perhekerhon profiloituvan minkään yksittäisen päiväkodin toiminnaksi pyrimme löytämään kerholle tilan jostain muualta kuin päiväkodilta. Tiloja kyselimme koulun puolelta, MLL:ltä ja Yhteisöotalolta. Tilat järjestyivät meille yhteisöotalolta ja sovimme ajankohdaksi tiistai illat. Tiistai iltaisin yhteisöotalolla on useita musiikkiopiston tanssi- ja muskariryhmiä, joten ajattelimme, että osallistujia olisi valmiiksi paikalla. Tarkoituksena oli saada aikaan matalan kynnyksen kohtaamispaikka vanhemmille ja lapsille. Lapsille annettiin myös mahdollisuus osallistua, jotta tämä ei aiheuttaisi sitä, ettei ryhmään voi osallistua, kun ei saa lapsille hoitajaa.

Ryhmää pidettiin yhteensä viisi kertaa. Aiheina oli rajojen asettaminen ja säännöt, tunne- ja itsesäätelytaidot, myönteinen vuorovaikutus perheessä, kaveri- ja vuorovaikutustaidot sekä viimeisen kerran aiheena oli kiusaaminen pienten lasten keskuudessa. Viimeiselle kerralle kyselimme vanhemmilta aihe ehdotuksia mutta yhtään ehdotusta ei tullut. Päätimme itse ottaa aiheeksi kiusaaminen pienten lasten keskuudessa, koska kaikki aiemmin käsitellyt aiheet nivoutuvat tähän teemaan. Kerhosta saimme hyvää palautetta ja yhteisöotalon edustaja kertoi halukkuudesta jatkaa yhteistyötä myös tulevaisuudessa.

8. Loppukyselyt

Teimme marras-joulukuussa 2022 työntekijöille ja huoltajille loppukyselyt. Kyselyillä haluttiin selvittää, miten hanke vastasi odotuksia, mitä hyötyjä hankkeesta on ollut ja onko sillä ollut vaikutusta kiusaamisen havaitsemiseen ja siihen puuttumiseen.

Loppukyselyyn saimme niukasti vastauksia, vaikka jatkoimme vastausaikaa ja mainostimme kyselyä sosiaalisessa mediassa, Daisyssa ja perhekerhossa. Lähetimme sähköpostitse koulujen rehtoreille pyynnön välittää tiedote kyselystä Wilman kautta, jotta tavoitettaisiin niitä vanhempia, joiden lapsi oli siirtynyt esiopetuksesta kouluun hankkeen aikana. Viimeiseen palautuspäivään mennessä työntekijöiden kyselyyn oli vastannut 27 henkilöä ja huoltajien kyselyyn 16 henkilöä.

Työntekijöiden kysely

Työntekijöiden kyselystä kävi ilmi, että kiusaamisen havaitseminen on pysynyt samanlaisena kuin ennenkin. Kiusaamisesta keskusteleminen oli lisääntynyt hankkeen aikana. Omassa toiminnassaan henkilöstö on lisännyt kiusaamisen ehkäisemistä tunnekasvatuksella, vuorovaikutustaitojen harjoittamisella, kaveri- ja leikkitaitojen harjoittamisella, sovittamalla ja omia toimintatapoja muuttamalla. Yhteisöllisyyden koettiin pysyneen samana kuin ennenkin ja oman ryhmän tai yksikön koettiin toimivan yhteisöllisesti. Peda.net sivustoa on otettu jonkin verran käyttöön. Pääasiassa työntekijät lukevat sieltä valmiita tietoja.

Tapahtumista eniten oli osallistuttu Pikku suden suuri seikkailu nukketeatteriin ja hyvänmielen osoitukseen. Yleisesti tapahtumista ja muusta toiminnasta tiedottamiseen oltiin tyytyväisiä ja sitä pidettiin onnistuneena. Hankkeen somekanavia Facebookissa tai Instagramissa seurasi 69% vastanneista.

Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelmaa lähes kaikki pitivät hyödyllisenä ja useimmat kertoivat, että se oli tehty yksikössä ja ryhmässä. Yhteensä 8 vastaajaa kertoi, ettei suunnitelmia ollut tehty ollenkaan. Koulutuksia pidettiin hyödyllisinä ja erityisesti MiniVerso sovittelu koulutuksesta saatiin uusia vinkkejä arkeen. Hankkeesta yleisesti koettiin olevan hyötyä kiusaamisen vähenemiselle arvosanalla 7,4. Työntekijöiden odotuksiin hanke vastasi arvosanalla 7,2.

Huoltajien kysely

Huoltajien kyselyyn vastanneista suurin osa oli sitä mieltä, että olivat saaneet hankkeesta riittävästi tietoa. Tietoa siitä kuinka usein toimintaa ryhmissä oli, jäätiin kuitenkin kaipaamaan. Hankkeen some kanavia seurasi vastaajista 41%. Kotona keskustelu kiusaamisesta oli lisääntynyt 6 vastaajan mielestä ja 10 vastaajaa oli sitä mieltä, että keskustelua oli saman verran kuin ennenkin. Varhaiskasvatuksessa keskustelu oli huoltajien mukaan lisääntynyt 8 vastaajan mielestä ja 7 vastaajaa oli sitä mieltä, että keskustelu oli pysynyt samana. Suurin osa vastaajista ei tiennyt oliko lapsen varhaiskasvatusryhmässä ollut hankkeen toimintaa.

Vastanneista 3 henkilöä oli osallistunut järjestämäämme perhekerhoon. Perhekerhon ajankohtaa ja kokoontumispaikkaa ei pidetty itselle sopivina ja tämän koettiin olevan isoin syy sille, ettei perhekerhoon voitu osallistua. Käsittelemiämme aiheita kaikki pitivät tärkeinä kiusaamisen ehkäisyn kannalta. MiniVerson huoltajainfoon vastaajista oli osallistunut 3 henkilöä.

Huoltajat arvioivat hankkeesta olevan hyötyä kiusaamisen ehkäisyyn arvosanalla 5,3. Huoltajien odotuksiin hanke vastasi 6,4 arvosanalla.

9. Arviointi ja johtopäätökset

Hankkeen tavoitteiden täytyminen

1. Tuottaa malli yhteisöllisyyden rakentamiseksi Kiteen varhaiskasvatuksessa, sekä syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisemiseksi, joka siirtyy hankkeen jälkeen osaksi varhaiskasvatuksen toimintaa
2. Löytää keinoja ja menetelmiä tukea yhteisöllisyyden muodostumista ja ehkäistä syrjäytymistä varhaiskasvatuksessa
3. Tukea yksilöllisesti niitä lapsia, jotka tarvitsevat aikuisten tukea mm. ystävyysuhteiden luomiseen

Tavoitteet täyttyivät siltä osin, että kaikki suunnitellut asiat saatiin toteutettua.

Toteutustavat muuttuivat matkan varrella. Hankkeen aikana päivitettiin kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Yhteisöllisyyden muodostumisen malli sisällytettiin suunnitelmaan, koska ajattelimme että erillisen suunnitelman tekeminen ei ole tarkoituksenmukaista. Kävimme suunnitelman pedatiimeissä henkilöstön kanssa läpi ja ohjeistimme yksikön ja ryhmän suunnitelmien tekemisen.

Yhteisöllisyyden teemoja käsitelimme henkilöstön koulutuksessa ja osallistamalla henkilöstöä pohtimaan miten teemoja käsitellään heidän omassa arjessaan. Loppukyselyn vastausten perusteella työntekijät kokevat, että oma työyhteisö on ennenkin toiminut yhteisöllisesti. Samoja teemoja käsiteltiin ryhmä- ja yksilöohjauksissa koko hankkeen ajan. Peda.netin käytön opastaminen oli yksi keino siihen, että yhteisöllisyyttä voitaisiin muodostaa myös yksiköiden välille jakamalla omia ideoitaan. Järjestämämme yhteiset tapahtumat ja tempaukset olivat myös osa yhteisöllisyyden teemaa.

Ryhmä- ja yksilöohjauksilla emme suuria tuloksia saaneet aikaan. Pyrimme siihen, että toimintatavat jäisivät ryhmien arkeen, jolloin voidaan huomattavasti paremmin vaikuttaa lasten toimintaan. Tunne- ja vuorovaikutustaidoissa haasteita oli monella lapsella ja valtaosa tuokioistamme toteutettiin ryhmäohjauksina. Yksilö- ja pariohjauksissa lapsia oli joitakin. Ryhmän ulkopuolisen henkilön toimesta pidettävillä erillisillä tuokioilla vaikutus lasten toimintaan on vähäinen. Ohjauksissa pyrittiin huomioimaan lasten yksilölliset tarpeet mahdollisimman hyvin keskustelemalla ryhmän opettajan kanssa siitä minkälaisia asioita hän toivoisi, että ohjauksissa käsitellään.

Poikkeamat verrattuna suunnitelmiin

Hankkeen piti alkaa 1.8.2021 mutta käytännössä aloittamaan päästiin 1.9.2021 yhden varhaiskasvatuksen opettajan voimin. Toisen hanketyöntekijän rekrytointiprosessi kesti odotettua pitempään. Hankkeeseen ei saatu toista kelpoista varhaiskasvatuksen opettajaa vaan toinen työntekijä aloitti hankkeessa 1.1.2022 projektityöntekijänä.

Hankesuunnitelmaa ei viety lautakunnan käsittelyyn, koska hanke oli jo aiemmin hyväksytty lautakunnassa.

Vanhempien pilottiryhmän käynnistäminen keväällä ei onnistunut koska emme saaneet vanhempia innostumaan asiasta. Järjestämäämme vanhempainiltaan osallistui kaksi henkilöä, joten tulimme siihen tulokseen, että meidän täytyy miettiä pilottiryhmän toteutustapaa uudelleen.

Kuukausiteemojen käsitteleminen näköalaryhmissä ei toteutunut. Yhteisöllisyyden muodostumisesta ryhmät eivät tehneet omaa erillistä suunnitelmaansa. Yhteisöllisyyden tärkeys kiusaamisen ehkäisyssä huomioitiin kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatimisessa.

Koronarajoitukset hidastivat keväällä hankkeen toiminnan aloittamista eikä esimerkiksi ryhmä- ja yksilöohjauksia päästy aloittamaan, kun vasta maaliskuussa. Projektityöntekijän tutustuminen yksiköihin ja ryhmiin jouduttiin myös toteuttamaan pidemmällä aikavälillä rajoitusten takia.

Mitä voisi tehdä toisin

Tuokiokeskeinen asioiden käsitteleminen ei tuota toivottua tulosta, mikäli tuokioilla käsiteltäviä asioita ei viedä myös arjen käytäntöön. Ulkopuolisena ristiriitatilanteiden selvittäminen on vaikeaa koska aikuinen ei tiedä mitä on oikeasti tapahtunut.

Ristiriitatilanteiden selvittäminen samassa hetkessä, kun niitä tulee, olisi paljon hedelmällisempää lasten oppimisen kannalta. Hanketyöntekijöiden olisi varmasti ollut parempi olla enemmän ryhmien arjessa mukana, mutta resurssit siihen eivät olleet riittävät. Tällöin olisi ollut mahdollista havainnoida myös aikuisten toimintatapoja enemmän.

Koimme, että ryhmä- ja yksilöohjaukset jäivät irrallisiksi ryhmien omasta toiminnasta varsinkin silloin kun kukaan ryhmän omista työntekijöistä ei ollut mukana tuokioilla. Osallistamalla tuokioille olisi ollut mahdollista havainnoida omaa ryhmäänsä ja tuokioilla käsiteltäviä asioita olisi pystynyt käsittelemään lasten kanssa ryhmän arjessa. Yksittäisillä tuokioilla tai ohjauksilla ei lasten toimintaan pystytä saamaan näkyviä tuloksia aikaan mutta käsitellyt aiheet ovat hankkeen aikana nousseet lasten ja aikuisten yhteiseen keskusteluun tuokioiden ulkopuolella. Tärkein työ tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittamisessa tehdään aina kuitenkin ryhmien omassa arjessa.

Ideat jatkoa ajatellen seuraaviin hankkeisiin

Hanketyöntekijöiden sijoittuminen ryhmään ja ryhmän arjessa mukana oleminen ovat tärkeitä havainnoinnin kannalta. Kommunikointi ryhmän muiden työntekijöiden kanssa esimerkiksi tiimipalavereissa auttaisi suunnittelemaan ja kehittämään toimintaa paremmin. Henkilöstön kannustaminen ja osallistaminen yhteiseen toimintaan on myös tärkeää yhteisöllisyyden muodostumisen kannalta. Yhteisöllisyys tulisi ajatella käsittämään koko varhaiskasvatus ja tähän päästään yhteisellä toiminnan suunnittelulla ja toteutuksella.

Koulutus olisi voinut vastata paremmin henkilöstön tarpeita, jos se olisi ollut vasta syksyllä. Koronarajoituksista johtuen emme päässeet keväällä aloittamaan toimintaamme siinä laajuudessa kuin oli tarkoitus, joten havainnointi ja henkilöstön koulutustarpeiden

kartoittaminen jäi vähäisemmäksi. Mikäli koulutus olisi järjestetty vasta syksyllä, olisi meillä ollut enemmän aikaa kartoittaa minkälaisiin asioihin koulutustarvetta henkilöstöllä on.

Johtopäätökset

Kyselyiden, lasten haastattelujen ja kokemuksemme mukaan Kiteen varhaiskasvatuksessa ilmenevä kiusaaminen johtuu lasten puutteellisista tunne- ja vuorovaikutustaidoista. Ristiriitatilanteita ei osata ratkaista rakentavalla tavalla vaan lapset käyttävät kiusaamisen eri muotoja. Systemaattista yhteen lapseen kohdistuvaa kiusaamista emme havainneet. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen haasteita sen sijaan havaitsimme hyvin monella lapsella.

Työntekijät toivoivat alkukyselyssä meiltä konkreettisia työkaluja kiusaamisen ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen. Yksi näistä työkaluista on kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma, jonka päivitimme hankkeen aikana. Yksikön ja ryhmän suunnitelmien laatimisen tueksi teimme valmiit lomakkeet.

Ideoita ja vinkkejä kiusaamisen ehkäisyyn jaoimme sosiaalisen median sekä Peda.netin välityksellä. MiniVerso koulutus antoi työntekijöille myös yhden työkalun sovitella lasten kanssa ristiriitatilanteita. Ryhmä- ja yksilöohjauksissa veimme ryhmään materiaalia, joita työntekijät voivat hyödyntää arjessaan. Jokaiselle varhaiskasvatusryhmälle meillä ei ollut resursseja valmistaa konkreettista materiaalia mutta sitä sai meiltä pyytää, jos tuntui ettei itsellä aika riittänyt materiaalin koostamiseen. Materiaalia on koottu hankkeen Teams ryhmään, josta ne ovat saatavilla. Loppukyselyssä kuitenkin edelleen toivottiin enemmän konkreettisia apukeinoja kiusaamisen ehkäisemiseen. Mielestämme tarjosimme henkilöstölle konkreettista materiaalia monen eri kanavan kautta. Jokaisen omalle vastuulle jäi se miten annettua tietoa haluaa hyödyntää omassa työssään.

Yhteisöllisyyttä pyrimme saamaan aikaan järjestämällä yhteisiä tapahtumia, joihin kaikki osallistuisivat. Henkilöstöltä emme aina saaneet tarvittavaa dataa siitä olivatko he hyödyntäneet esimerkiksi järjestämiämme suunnistusratoja. Jokaisen tapahtuman yhteydessä oli aina mahdollista antaa palautetta ja ilmoittaa meille käynnistään QR koodin avulla. Näitä ei kuitenkaan kovin aktiivisesti hyödynnetty, joten palaute ja tarkat kävijämäärät jäivät meiltä saamatta. Loppukyselyn vastausten perusteella tapahtumiin

osallistuminen oli melko vähäistä. Mikäli yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä halutaan kehittää täytyy siihen sitoutua ja olla myös itse aktiivinen.

Peda.netin käyttöön kannustaminen ja opettaminen olivat myös yksi yhteisöllisyyteen liittyvä asia. Latva hanke perusti Peda.netiin varhaiskasvatukselle omat kansiot, joihin kaikki voisivat jakaa omia ideoitaan yhteiseen käyttöön ja sitä kautta voitaisiin kehittää varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria yhteistyöllä. Monelle tietotekniset asiat tuntuivat alkuun olevan vaikeita mutta siitä huolimatta he saivat lisättyä Peda.netiin materiaalia.

Monelle oma ryhmä ja yksikkö on muodostunut omaksi yhteisökseen, mikä on hieno asia. Kuitenkin yhteisöllisyyttä pitäisi miettiä myös oman ryhmän ja yksikön ulkopuolelle. Yhteistyön tekemisen saatetaan ajatella tuovan itselle lisätyötä ja tämän takia se jää vähemmälle. On hyvä kuitenkin pohtia mitä yhteistyön tekeminen toisten kanssa voisi omaan työhön tuoda ja mitä se voisi merkitä oman ryhmän lapsille. Varhaiskasvatusryhmät tekevät jonkin verran yhteistyötä yksiköiden ja ryhmien välillä. Toimintatapa ei ole kuitenkaan vielä vakiintunut käsittämään koko Kiteen varhaiskasvatusta.